

TÁC GIẢ

Martine Gasparov dạy triết học tại trường trung học Các nghề nghệ thuật và Hội họa Auguste-Renoir, Paris. Năm 2014, cô viết cuốn *À table! Petite philosophie du repas* (Vào bàn thôi! Một chút triết học về bữa ăn) thuộc bộ sách “Thú vui tư duy” của NXB Gallimard Jeunesse, tiếp theo là cuốn *Lire, à quoi bon?* (Đọc, để làm gì?) xuất bản năm 2020, thuộc tủ sách “Triết học” của NXB Gallimard. Sau khi trở thành tác giả của tủ sách “Những chân trời”, bộ sách giáo khoa về triết học dành cho học sinh lớp 12, xuất bản tại NXB Belin Education, cô tập trung viết kịch bản, với mong muốn chuyển tải được hết các khái niệm trong chương trình tư tưởng triết học thành truyện tranh.

Émilie Boudet là họa sĩ minh họa. Năm 2014, cô hoàn thành tác phẩm truyện tranh đầu tiên của mình, *Superman n'est pas juif (... et moi un peu)* (Superman không phải người Do Thái (... còn tôi thì hơi hơi)), dựa trên phân lời của Jimmy Bemon, tại NXB La Boîte à Bulles. Cô cũng là người minh họa cho nhiều tập trong tuyển tập “Toute l'éco et la socio en BD” (Tất tật kinh tế và xã hội bằng truyện tranh), một bộ sách đồng xuất bản giữa NXB La Boîte à Bulles và NXB Belin Éducation.

MỤC LỤC

CHƯƠNG 1 KỸ THUẬT, MỘT ĐẶC THÙ CỦA CON NGƯỜI? 5

1 Kỹ thuật là gì? 6

2 Có phải kỹ thuật được phát hiện tình cờ? 8

Truyện minh họa *Chủng tộc và lịch sử*, Claude Lévi-Strauss 8

3 Có những loại đồ vật kỹ thuật nào? 12

4 Con người có phải sinh vật kém may mắn nhất không? 15

Truyện minh họa *Protagoras* của Plato, thần thoại Prometheus 15

CHƯƠNG 2 SỰ HOÀN THIỆN KỸ THUẬT LÀ MỘT TRONG CÁC YẾU TỐ TIẾN BỘ ĐỐI VỚI CON NGƯỜI? 21

1 Tính hai mặt của kỹ thuật 22

2 Khả năng phát minh và tiến bộ của nhân loại 26

3 Tiến bộ kỹ thuật có giúp con người hạnh phúc hơn? 29

Truyện minh họa *Nỗi bất an trong văn hóa*, thảo luận cùng Sigmund Freud 29

CHƯƠNG 3 CÁC CÔNG NGHỆ MỚI CHÍNH LÀ CÔNG CỤ GIẢI PHÓNG? 33

1 Tự do hay nô lệ? 34

2 Thời gian được giải phóng hay thời gian bị mất đi? 37

3 Đồng thời ở khắp mọi nơi hay chưa bao giờ thật sự hiện diện? 39

4 Vấn đề kỹ thuật và vấn đề đạo đức 40

5 Con người và máy móc, hướng tới một thế giới lai? 43

CHƯƠNG 1

KỸ THUẬT, MỘT ĐẶC THÙ
CỦA CON NGƯỜI?

1 KỸ THUẬT LÀ GÌ?

A Một sự khéo léo

Kỹ thuật trước tiên chỉ một dạng **kiến thức** nào đó vốn không thuần túy lý thuyết như là những kiến thức toán học chẳng hạn.

TIÊU ĐIỂM Từ nguyên học

Kỹ thuật (technology) có nguồn gốc từ tiếng Hy Lạp **technè**, chỉ nghệ thuật thủ công, sự khéo léo khi làm thứ gì đó, việc biết cách làm nghề.

Kỹ thuật là một **kiến thức** có mục đích **thực hành**: thực hiện hay sản xuất thứ gì đó. Người ta định nghĩa kỹ thuật của một nghệ sĩ dương cầm hay các kỹ thuật công nghiệp như vậy. Theo nghĩa này, "kỹ thuật viên" là người biết làm một việc gì đó mà người khác không biết làm.

Người này có các **kỹ năng** trau dồi qua kinh nghiệm và học tập.

B Các đồ vật kỹ thuật

Kỹ thuật cũng chỉ một kiểu vật thể nhất định, những thứ có thể gọi là **vật nhân tạo**.

TIÊU ĐIỂM Từ nguyên học

Vật nhân tạo: là thứ "do con người sản xuất hoặc tạo ra". Theo nghĩa cổ, **nghệ thuật** (art) chỉ bất cứ kỹ năng hay sự thông thạo nào, bao gồm cả thủ công mỹ nghệ.

Các **vật nhân tạo**, khác với **vật tự nhiên**, gồm hai loại:

Vật kỹ thuật

Nó được định nghĩa thông qua chức năng và cách sử dụng, đây cũng là yếu tố xác định cách thức sản xuất của nó. Câu hỏi "cái gì đây?" trong trường hợp này tương đồng với câu hỏi "nó dùng để làm gì?".

Tác phẩm nghệ thuật

Nó được định nghĩa không phải theo chức năng vì nó không phải phương tiện để đạt tới một mục đích nào cả. Nó là mục đích của chính nó*.

* xem cuốn **Nghệ thuật** trong bộ sách này.

2 CÓ PHẢI KỸ THUẬT ĐƯỢC PHÁT HIỆN TÌNH CỜ?

Claude
LÉVI-STRAUSS
(1908-2009)
Chủng tộc và lịch sử
(NXB Denoël, 1952)

Trong một số chuyên luận về dân tộc học, người ta nói rằng con người tình cờ biết đến lửa nhờ sét đánh hoặc cháy rừng...

Kì diệu quá!

... rằng việc tình cờ bắt gặp một con mồi đã được nướng chín trong hoàn cảnh ấy đã giúp con người biết cách nấu chín thức ăn...

Ừm, quả là ngon hơn thật!

... rằng việc phát minh ra nghề gốm là hệ quả của việc để quên một cục đất sét trong bếp lửa.

Đợi đã! Em mang đĩa tới đây.

Người ta nói như thế con người từ đầu đã sống trong một thời đại kiểu như kỉ nguyên vàng về công nghệ, khi họ lượm được các phát minh cũng dễ như hái quả.

Góc nhìn ngây thơ ấy xuất phát từ sự vô tri tuyệt đối về tính phức tạp và sự đa dạng của các thao tác có trong các kĩ thuật sơ yếu nhất.

Để chế tác một công cụ bằng đá có thể dẻo gọt hiệu quả, không phải cứ đập cật lực một viên đá cho tới khi nó vỡ ra là được. Chúng ta sẽ nhận thức rõ điều đó ngay khi bắt tay vào làm thử.

UI DA!
UI DA! ĐAU QUÁ!

Khi quan sát kĩ thuật ở những cư dân bản địa hiện vẫn nắm vững kĩ thuật này, người ta đã khám phá ra rằng các bước tiến hành rất phức tạp, thậm chí có khi còn phải chế tạo ra "máy đe" trước...

... hay, nói cách khác, phải chế tạo ra công cụ để chế tạo công cụ.

